

MRF 2021.45

Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse af 31. januar 2021 j.nr. 19/06459

Stadfæstet dispensation til jordafgravning og blotlægning af mineraljord inden for fortidsmindebeskyttelseslinjen med den ændring, at der skulle tilføjes vilkår om arkæologisk undersøgelse af arealet. Dissens.

Varde Kommune meddelte den 9. juli 2019 dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 18 til jordafgravning og blotlægning af mineraljord inden for fortidsmindebeskyttelseslinjen til to rundhøje. Projektet havde til formål at genskabe et he-deareal med lave buske og fremhæve de to gravhøje. Med henblik herpå havde kommunen ryddet 0,8 ha af den 370 ha store nåleskovsplantage, hvor projektet skulle gennemføres. Dispensationen var meddelt på vilkår af, at der alene måtte ske knusning og opsamling som angivet i det indsendte ansøgningsmateriale, at 2 meter-zonen omkring højene skulle friholdes, og at der ikke måtte graves i mineraljorden. Afgørelsen blev påklaget af Slots- og Kulturstyrelsen, der bl.a. anførte, at eventuelle fortidsminder kunne være bevaret i det førnelag, der ønskedes afgravet, at blotlægning af fortidsminder under terræn ville

udgøre en trussel mod fortidsminderne, og at vilkårene for dispensationen ikke i tilstrækkeligt omfang sikrede eventuelle fortidsminder. Miljø- og Fødevareklagenævnets flertal (5 mod 2) fandt, at fortidsmindernes værdi som landskabselementer ville blive forbedret, hvorfor der var tale om et sådant særligt tilfælde, som kunne begrunde en dispensation, mens mindretallet fandt, at dette ikke var tilfældet, da der forelå alternative placeringsmuligheder til naturgenopretningsprojektet. Nævnet fandt, at der skulle tilføjes et yderligere vilkår om, at der forud for afgravningen skal foretages en arkæologisk undersøgelse af arealet omfattet af beskyttelseslinjen omkring fortidsminderne. På denne baggrund stadfæstede Miljø- og Fødevareklagenævnet kommunens afgørelse med den ændring, at der skulle tilføjes vilkåret om arkæologisk undersøgelse af arealet.

---

31. januar 2021
Sagsnr. 19/06459
Klagenummer: 1004650
ATH

AFGØRELSE FRA MILJØ- OG FØDEVAREKLAGENÆVNET

**MILJØ- OG
FØDEVAREKLAGENÆVNET**

Toldboden 2
8800 Viborg

STADFÆSTELSE MED ÆNDRING af dispensation i sag om afgravning af jord og blotlægning af mineraljord inden for fortidsmindebeskyttelseslinjen i Varde Kommune

Tlf. 72 40 56 00
CVR-nr. 37795526
EAN-nr. 5798000026070
nh@naevneneshus.dk
www.naevneneshus.dk

Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse efter naturbeskyttelseslovens § 18, stk. 1, jf. § 65, stk. 2, jf. § 78, stk. 1, 1. pkt.¹

Miljø- og Fødevareklagenævnet stadfæster Varde Kommunes afgørelse af 9. juli 2019 om dispensation til afgravning af jord og blotlægning af mineraljord inden for fortidsmindebeskyttelseslinjen på matr. nr. F 1, F 2 og F 3 F 4 med den ændring, at der tilføjes følgende vilkår:

- at der forud for påbegyndelsen af afgravningen foretages en arkæologisk undersøgelse af arealet omfattet af beskyttelseslinjen omkring fortidsminderne.

Det indbetalte klagegebyr tilbagebetales.

Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse er endelig og kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed, jf. § 17 i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet² og gebyrbekendtgørelsens § 2.³ Eventuel retssag til prøvelse af afgørelsen skal være anlagt inden 6 måneder, jf. naturbeskyttelseslovens § 88, stk. 1.

Afgørelsen er truffet af nævnet, jf. § 1 i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet, der i overensstemmelse med naturbeskyttelseslovens § 78, stk. 1, har behandlet sagen i den læge afdeling, jf. § 3, stk. 1, nr. 9, i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet.

¹ Lovbekendtgørelse nr. 240 af 13. marts 2019 om naturbeskyttelse med senere ændringer.

² Lov nr. 1715 af 27. december 2016 om Miljø- og Fødevareklagenævnet.

³ Bekendtgørelse nr. 132 af 30. januar 2017 om gebyr for indbringelse af klager for Miljø- og Fødevareklagenævnet mv.

1. Klagen til Miljø- og Fødevareklagenævnet

Afgørelsen er den 5. august 2019 påklaget til Miljø- og Fødevareklagenævnet af Slots- og Kulturstyrelsen.

Klager har navnlig anført, at

- eventuelle fortidsminder kan være bevaret i førnelaget, der ønskes afgravet,
- blotlægning af fortidsminder under terræn udgør en umiddelbar trussel mod fortidsminderne, og
- vilkårene for dispensationen ikke i tilstrækkeligt omfang sikrer eventuelle fortidsminder.

Klagepunkterne er nærmere uddybet i afsnit 2.3.

2. Sagens oplysninger

2.1 Ejendommen/området

Projektet ønskes gennemført på tre matrikler i den østligste del af den 370 ha store nåleskovsplantage, Søndre Plantage, som ejes af Varde Kommune. Søndre Plantage blev etableret i 1865 på et areal, der indtil da havde henligget som uopdyrket hede. Matriklerne ligger i jævnt terræn og afgrænses mod syd af en nedlagt grusgrav, hvor der i dag er etableret en badesø.

På matr. nr. F 2 F 4 , nær det nordlige skel til de to øvrige matrikler, ligger to rundhøje. Det fremgår af Slots- og Kulturstyrelsens hjemmeside ”Fund og Fortidsminder”⁴, at den sydøstligste rundhøj (fredningsnr. 3303:43) stammer fra oldtiden. Højen er 1,7 m høj og 20 m lang, har en ujævn overflade og er beplantet. Ca. 33 m nordvest for højen ligger den anden rundhøj (fredningsnr. 3303:42),⁵ der er 2,5 m høj og 20 m lang og fremstår med en mindre topsænkning og beplantning.

2.2 Den påklagede afgørelse

Varde Kommune har den 9. juli 2019 i medfør af naturbeskyttelseslovens § 65, stk. 2, jf. § 18, stk. 1, meddelt dispensation til jordafgravning og blotlægning af mineraljord inden for fortidsmindebeskyttelseslinjen til to rundhøje på matr. nr. F , F 2 og F 3 F 4 .

Dispensationen er meddelt på vilkår om, at der alene må ske knusning og opsamling som angivet i det indsendte ansøgningsmateriale, at 2 m-zonen omkring højene friholdes, herunder for kørsel med maskiner, og at der ikke graves i mineraljorden.

Det fremgår af afgørelsen, at Varde Kommune som ansøger har ryddet ca. 0,8 ha for træer i Søndre Plantage med henblik på at genskabe et hedeareal med lave buske og fremhæve de to gravhøje på arealet. Projektet indgår

⁴ <http://www.kulturarv.dk/fundogfortidsminder/Lokalitet/79104/>.

⁵ <http://www.kulturarv.dk/fundogfortidsminder/Lokalitet/79105/>.

som en af indsatserne for forbedring af naturen i de kommunale skove. Indsatserne er vedtaget i ”Handleplan 2017-2019 for Naturpolitik: Varde Kommune.”

Det fremgår videre af afgørelsen, at der ligger et tykt førnelag på det meste af meste af arealet, da der i mange år har stået nåletræer på arealet. For at genskabe heden ønsker Varde Kommune at blotlægge mineraljorden på store del af arealet og dermed fjerne næringsstoffer. Dette vil ske ved at fjerne førnelaget og stødene med en knuser med opsamler. Det opsamlede materiale vil blive spredt ud andre steder i plantagen. Inden opstart af knusning vil felter med hedevegetation blive afmærket for at værne om frøkilder. Endvidere vil der bliver holdt en afstand til de to gravhøje på mindst 2 meter fra højfod.

Varde Kommune har vurderet, at det ansøgte ikke vil ændre på indsigten til og udsigten fra fortidsminderne. Endvidere har kommunen vurderet, at de arkæologiske lag ikke vil blive forstyrret, idet der ikke vil blive gravet i mineraljorden. Kommunen har vurderet, at der på denne baggrund er tale om et særligt tilfælde, der kan begrunde en dispensation.

Varde Kommune har endvidere vurderet, at det ansøgte projekt ikke vil forringe levevilkår for dyre- og plantearter omfattet af habitatdirektivets bilag IV.

2.3 Klagens indhold

Klager har anført, at det på baggrund af erfaringer fra arkæologiske udgravninger er dokumenteret, at der kan være fortidsminder bevaret i førnelaget, hvorfor blotlægning af fortidsminder under terræn kan udgøre en trussel mod bevaringen af disse. Klager har bemærket, at særligt i områder, som ikke har været underlagt moderne agerdyrkning, kan der være bevaret fortidsminder i muldhorisonten over mineraljorden.

Det fremgår videre af klagen, at der ved afgravningen af førnelaget over mineraljorden er risiko for, at vigtig arkæologisk viden bliver fjernet. Efter klagers opfattelse er afgørelsens vilkår om, at der ikke må graves i mineraljorden, ikke tilstrækkeligt til at sikre eventuelle fortidsminder, idet det ikke kan undgås, at afgravning, knusning af stød og ny beplantning af lave buske udgør en trussel mod eventuelle fortidsminder med forbindelse til gravhøjene.

Klager har desuden bemærket, at hensigten med bestemmelsen i naturbeskyttelsesloven om fortidsmindebeskyttelseslinjer både er at sikre fortidsminderne som landskabselementer og de arkæologiske lag i området omkring fortidsminderne, idet der ofte er særligt mange kulturhistoriske levn i områderne ved fredede fortidsminder. Klager har anført, at dispensationen til blotlægning af mineraljorden ikke tager højde for disse hensyn.

Klager har endvidere bemærket, at gravhøjene indgår som en del af en høj-række, der strækker sig igennem hele plantagen.

3. Miljø- og Fødevareklagenævnets bemærkninger og afgørelse

I sagens behandling har Miljø- og Fødevareklagenævnets medlemmer deltaget: Thomas Steensen (formand), landsdommerne Norman Cleaver og Henrik Twilhøj, og de læge medlemmer Pelle Andersen-Harild, Jørgen Elikofer, Knud N. Mathiesen og Jens Vibjerg.

3.1 Miljø- og Fødevareklagenævnets bemærkninger

Efter naturbeskyttelseslovens § 18, stk. 1, må der ikke foretages ændring i tilstanden af arealet inden for 100 meter fra fortidsminder (fortidsmindebeskyttelseslinjen), der er beskyttet efter bestemmelserne i museumsloven.⁶

Formålet med fortidsmindebeskyttelseslinjen er at sikre fortidsmindernes værdi som landskabslementer. Både den generelle betydning af fortidsminderne i landskabsbilledet, indsyn til og udsyn fra fortidsminderne skal sikres med bestemmelsen. Samtidig skal bestemmelsen sikre de arkæologiske lag i området omkring fortidsminderne, idet der ofte er særlig mange kulturhistoriske levn i områderne tæt ved de fredede fortidsminder.

Kommunen kan i særlige tilfælde meddele dispensation fra forbuddet mod tilstandsændringer, jf. naturbeskyttelseslovens § 65, stk. 2. I overensstemmelse med bestemmelsens ordlyd er praksis meget restriktiv.

I den enkelte sag skal der foretages en konkret vurdering af, om formålet med det ansøgte er så væsentligt, at den generelle beskyttelsesinteresse og hensynet til sikring af de arkæologiske lag bør vige, og en konkret vurdering af det ansøgte påvirkning af det beskyttede fortidsminde.

Et flertal i Miljø- og Fødevareklagenævnet finder efter det oplyste om projektet, at fortidsmindernes værdi som landskabslementer vil blive forbedret, hvorfor der efter flertallets opfattelse er tale om et sådant særligt tilfælde, som i denne sag kan begrunde en dispensation. Til varetagelse af sikringen af eventuelle arkæologiske levn omkring fortidsmindet, finder flertallet, at der til de øvrige vilkår for dispensationen skal tilføjes et yderligere vilkår om, at der forud for afgravningen foretages en arkæologisk undersøgelse af arealet.

Mindretallet (Jørgen Elikofer og Henrik Twilhøj) finder, at der ikke er tale om et sådant særligt tilfælde, der kan begrunde en dispensation. Mindretallet har ved vurderingen lagt vægt på, at der foreligger alternative placeringmuligheder til naturgenopretningsprojektet.

3.2 Gebyr

⁶ Lovbekendtgørelse nr. 358 af 8. april 2014 af museumsloven med senere ændringer.

Som følge af afgørelsen tilbagebetales det indbetalte klagegebyr, jf. gebyrbekendtgørelsens § 2, stk. 2, nr. 1.

3.3 Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse

Miljø- og Fødevareklagenævnet stadfæster Varde Kommunes afgørelse af 9. juli 2019 om dispensation til afgravning af jord og blotlægning af mineraljord inden for fortidsmindebeskyttelseslinjen på matr. nr. F 1, F 2 og F 3 F 4 med den ændring, at der tilføjes følgende vilkår:

- at der forud for påbegyndelsen af afgravningen foretages en arkæologisk undersøgelse af arealet omfattet af beskyttelseslinjen omkring fortidsminderne.